

gih zloženih besedah, v katerih je uže otrpnel do navadnega prefiksa. Na slovenski jezik se prevodi predlog *u* s predlogi *pri*, *pred*, *tik* (nikoli ne s predlogom *v*), večkrat se opisuje z glagolom *imeti*, včasih pa s prilagateljnimi (adjectivum), na pr.: ja stojal *u* vorot = stal sem *pred* vrati (ne na vratih); *u* dóma sad = *pri* hiši (ne v hiši) je vrt; *mi* guljali *u* reki po bregu i besedovali = mi smo se šetali *ob* reki (ne v reki) po bregu ter smo se kratkočasili z razgovori; ja obedal *u* sveščnika = kosil sem *pri* fajmoštru (ne v fajmoštru); čto *u* vas v rukah? = kaj imate v rokah? *u* ruskago cara mnogo poddannah = ruski cesar ima mnogo podložnih; *u* kupca v novom magazině otlični tovar = kupec ima v novi štacuni odlično blago; *u* tvojega brata v sadu ja videl prekrasnije cveti = na vrtu tvojega brata sem videl krasne cvetlice; *u* otca v sadu net plov = na očetovem vrtu ni sadja; *u* Boga milostj = *pri* Bogu je milost (Bog je milostljiv). V zloženih besedah se ruski predlog *u* po slovenski opisuje z raznimi drugimi predlogi (nikoli pa ne s predlogom *v*) na priliko: *udavitj*, *udušitj* = *zadaviti*, *zadušiti*; *ukritj* = *pokriti* in *zatajiti*; *unesti* = *odnesti*; *upominatj* = *spominjati*; *uderžatj* = *pridržati* in *zadržati*; *ubor* = *okrasje* (kinč); *ubratj* dom cvetami i flagami = *okinčiti* hišo s cvetlicami in z zastavami; *ubratj* komnatu = *pospraviti* sobo; *usluga* = *zasluga*; *uslužjuvij* = *postrežljivi*; *uhod* za bolnim = *skrb* o bolniku. Prav redke so slovenske besede, v katerih se je v sestavi kot prefiks obdržal predlog *u*, na priliko: *umirati* = *umirati* (sterben); *utrujen* (= spehan) sem = ja *ustal* (ich bin erschöpft); *ubiti koga* = *ubitj* koga (einen todtschlagen.)

Kakor je iz navedenih primerov vidno, nima predlog *u* prav čisto nič obščega s predlogom *v*, ne po pomenu, ne po konstrukciji, ne (vsaj pri Rusih ne) po izgovarjanji.

(Konec prihodnjič.)

Slovansko časništvo.

* *Zvon*. Lepoznanski list s podobami. V. tečaj. Izdaje in ureduje J. Stritar. Na Dunaji 1879.

Lansko leto je bilo slovenskemu lepoznanstvu neugodno: izgubili smo dva lepoznanška lista, „Zoro“ in „Besednik“, katerega je bil zapustil nepozabljivi Anton Janežič slovenskemu svetu v znamenje svoje domovinske ljubezni. Ostal je nam sedaj sam „Zvon“, kateri se uže dolgo pošteno trudi za našega naroda prosveto. Reči nam je po vsej pravici, da nas je prva številka letošnjega zvona posebno veselo iznenadejala in g. Stritarju smo hvaležni, da je svoj list tako „prerodil“. Z „galerijo slovenskih pesnikov“ (Valentin Vodnik pričinja to galerijo po zgledu dr. Bleiweisovega nekdanjega „Koledarčka“) se je odprlo „Zv.“ široko polje zanimivega, kar bode izvestno dobrodejno uplivalo zlasti na našo mladino. Brez poklonov povemo g. prof. Levcu, da je način njegovega opisavanja naših zaslužnih rojakov vse pohvale vreden. Gosp. Levce piše jedrovito, brez vsega raztezanja svojega predmeta, in to je bistvena stvar, da se spisi laže pametijo. — O g. Stritarju govoriti je nepotrebno: njegova izvrstna dela pozná in z veseljem prebira slovenski svet. A ene želje ni moči nam zamolčati, in ta je: naj bi se okolo „Zvona“ zbrali vsi naši odlični pisatelji, da bode ta beletristični list zrcalo naših dušnih kreposti! Mnoga imena se v „Zvonu“ pogrešajo; naj jim veljá v bodoče njegovo glasilo: Vivos voco! — Cena lista je 5 gold. za vse leto, in naroča se: „Wien, Währing, Herrengasse 74.“ J. Charpentier.

* „*Pučke novine*“ — časopis za gospodarstvo, obrt i narod — ki izhajajo v Zagrebu v hrvaškem jeziku, nastopile so letos svoj 3. tečaj. Kakor smo pred 3 leti radostni pozdravljali „Pučke novine“ kot sestrice naših „Novic“, tako radi rečemo zdaj, da je marljivo vredništvo izpolnilo vse, kar je pri začetku leta obečalo svojim bralcem; temu pa moramo dodati še to, naj bi izobraženi Slovenci, ki z nami vred dandanes pripoznavajo potrebo čitati tudi hrvaške časopise, se naročili tudi na ta list, ki za četrt leta veljá le 1 gold. 15 kr. in sprejema tudi slovenske dopise. Naročnina se pošilja vredniku gosp. Liudevitu Tomšiču v Zagreb (Marovske ulice br. 20).

Mnogovrstne novice.

* *Železnice dandanes v Evropi* opravijo, kakor M. pl. Weber piše, toliko dela, kakor bi ga opravilo 50 milijonov vpreženih konj. Njih dolgost v Ameriki je znašala 1877. leta 19.000 milj, v Evropi pa 17.000 milj, na katerih se je pripeljalo 30 milijard centov blaga in pa 1000 milijonov ljudi.

Naši dopisi.

V Gorici, 5. januarja. — Današnji moj dopis je prav Goriški dopis. Zadnji pot sem omenil, da se govori, da ne bo izhajal „L' Isonzo“ več vsak dan, ampak le 2krat na teden. S tem pa sem povedal le polovico resnice. V zadnji številki pretek. leta razodeva „Isonzo“ sam svoje skrivnosti. Mislil je, da mu ne bo več mogoče živeti, ali zadnji trenutek se je — premislil in dobivamo ga tudi v novem letu vsak dan. Kdo mu je novo življenje vdihnil, tega nam blagi „patriotični“ list noče povedati. K čemu? saj si sami lahko mislimo, kar hočemo. Pa kaj bi se mi zmenili za ital. glasilo Goriško, da ne bi šlo — za nekaj drugoga. Vsak se je moral čuditi, ko je bral v zadnjem „Isonzo“-u 1878 te-le besede: „Zadnja seja mestnega starešinstva, ki je bila preteklo saboto (28. dec.), ne ponuja nič pomembnega razen tega, — kar je prav čudno in žalostno — da je župan naznanil, da je mestna denarnica prazna in da ne bo moč (1. januarja) še celó navadnih mesečnih stroškov poravnati. Treba pa vedeti, da mora imeti magistrat 9000 gold. samo za nar. najnujšne potrebe, za obresti, plače itd.... Bilo je znano, da je mestno gospodarstvo že dalj časa na slabem, ali, da je lahkomišelnost in neprevidnost tistih, ki mestno ladijo krmijo, pripravila jo v tako slabo stanje, tega nismo vedeli do sedaj.“ H koncu obeta „Isonzo“, da odsihmal ne bo več molčal, da bode gledal mestnim gospodarjem na prste, da se ne poreče, da je se je tudi on s svojim molčanjem vdeležil njihovih krivic. Tako piše list, ki so ga imeli vsi za officiozni organ našega municipija. Čuda se godijo prav pri tistih, ki za verske čudeže ne marajo. — Kar je „Is.“ v starem letu povedal, ni še vse; kar je 1. številka novega leta prinesla, to je še le — sama mast. Brezobzirno očita prerajeni list prejšnjim svojim pokroviteljem vse polno ekonomičnih pregreh, nepotrebnih naprav in stroškov, očita jim spet lahkomišelnost in neprevidnost. Cvet njegovih brezobzirnih napadov pa je to-le: Kriv vseh mestnih rev in težav je tisti znani „factotum“, kateri se je znal vselej in povsod — per fas et per nefas — vsiliti municipiju, odsekom (starešinstvenim), starešinstvu, in vtikati se v vsako reč, ki sega v municipijski delokrog; tisti, ki se je znal vseh, kakor nekaka previdnost, o kateri ni pripuščeno razgovarjati se, ampak katero treba sprejeti takšno, kakoršna je, kakor nekako višo, popolno in nezmotljivo stvar.“

Trideset let ni italjanskemu Goriškemu bogu nihče taci- zasolil, kakor zdaj — njegov organ sam. — Ni li naravno, da zdaj vsakdo popraša: Kaj se je z „Isonzo“ zgodilo? Od kod njegova sprememba, njegov pogum? Razpor v starešinstvu — pravijo nekateri — je vse to vzročil. Znani bogatin X se je sprl z merodajno kliko, vzel „Isonzo“ v najem, rešil ga pogube, in — hinc illae....! Drugi spet drugače mislijo. — Gosp. župan dr. Deperis je v listu do vredništev obeh italijanskih tukajšnjih listov pohujšljivo zadevo zastran „prazne denarnice“ skušal poravnati, ali „Isonzo“ se ne dá vgnati v kozji rog. (Za plačila 1. jan. so vzeli v naglici nekaj tisuč gold. na posodo.) — Kaj pa pravi k vsem tem rečem „Eco del Litorale“? Pravi, da dober del tega, kar očita „Isonzo“ mestnim gospodarjem, gré zapisati njemu samemu na dolg in da sedanji njegov izgovor, da se je namreč zmotil o nezmotljivosti omenjene municipijske „previdnosti“, ne velja; češ, da saj si je on („Is.“) naj več prizadeval povzdigovati občinske gospodarje, da je on mehe gonil, ko se je sedanje starešinstvo kovalo ter da je pritrjeval stroškom, ki so pripravili naše mesto tje, kjer zdaj je. „Lahka reč je“ — piše dalje — „brcati zdaj od sebe malike, ki jih je „Is.“ včeraj mobil, ali znebiti se odgovornosti za to, kar je zakrivilo njemu popred priljubljeno mestno gospodarstvo, ni tako lahko“. — „Toda mi“ — jo še zmeraj „Eco“, ki piše — „ne maramo zdaj biti ne preiskovavci, ne zagovorniki, in, ne da bi hoteli koga tožiti ali sum sejati, izrazimo naj samo nado, da logika razodetih dejanj prežene odsihmal tiste slepotije, ki so mesto mamile in mu bile škodljive. Vdomačila se je bila pri nas misel („mito“ = mythus — pravi „E.“), da je Gorica „klimatično zdravišče, in neke memohodne okoliščine so pripomogle, da smo začeli res nadejati se, da pride sem mnogo tujcev stanovat in da nam prinesejo polno denarja. Pozabivši, da je naša dežela majhna in obrtnija njena borna, in ne zmenivši se za svetovno krizo, ki je postala že kronična, videli so nekateri že veliko Gorico, bogato, Parizu podobno. In zato: — kopališče, podpora gledišču, drzni projekti, potrata. Konec temu? Spravili so pod zlo domačine, da bi ustregli tujcem. Tujci ne obogatijo nikdar nobene dežele; k nam pa jih je zabajalo le malo, vsako leto manj, že tudi zavoljo draginje, ki je tukaj taka, kakor v katerem glavnem mestu in ima po nekem svoj vzrok prav v tem, da je imela mestna gosposka manijo, trositi po nepotrebnem toliko denarja. Zdaj pa pripustite, da tista nespametna svojat italianissimov prižge še kako petardo, in boste videli, kako porečejo tujci „klimatičnemu zdravišču“ „z Bogom“ restando i goriziani conciat pel di delle feste.“ — Druzi posebnih novic ni; samo to dvoje naj še povem. Ravnatelj tukajšnje višje realke g. Tih Schreiber je dobil naslov „šolski svetovavec.“ — Občni zbor ces. kralj. kmetijske družbe 2. t. m. je izvolil za tajnika nekega Italijana („del regno“), da si je bil med prosilci tudi sposoben Avstrijan (Tirolec). Vladin komisar je temu sicer ugovarjal — češ, da dotičnik nima avstrijskega dežavljanstva, pa ni nič opravil; rekli so mu, da se izvoljencu avstrijsko državljanstvo lahko pozneje podeli. Odsek, ki ima poročati o zadevi kmetijske šole, njenega kuratorija in tega, ali se ima družbino polje na Tržaški cesti še na dalje prepustiti deželi, oziroma njeni šoli, ali ne, ni še naznanil svojih določeb. — Ker ravnatelj Monà zdaj res odide, so mnogi merodajni Italijani za to, da naj se predraga kmetijska šola odpravi. *)

*) Ako bi se to zgodilo, bilo bi to žalosten dokaz, da kmetijske šole Goriške Italijani niso imeli na korist Goriškemu kmetijstvu, ampak da jim je bila le krušnica Italijanov.

Vred.

Iz Zadlog pri Idriji 1. prosinca. (Prošnja za pomoč.) „Novice“ so nam uže marsikaj poročale o silnih letošnjih jesenskih povodnjah, le o Zadloški povodnji niso še nič omenile, zato primem jez za pero in jim pišem o Zadloških nadlogah. Uže pred vsemi Svetimi je sneg nekoliko zadnjih poljskih pridelkov zapadel, potem pa je nastopila voda po zemljiščih, da je bilo več kmetov tako zaprtih, da sosed ni mogel do sosedu; po nekaterih krajih bila je povodinj taka, da bi bil človek lahko s čolnom vesljal. Kmalu nas je pa potem tudi sneg zapadel tako, da smo uže četrty mesec brez stelje; kako žalostno in škodljivo je pa to, če uboga živina mora v blatu noč in dan stati, to ve pač vsak. Ker nas voda močno in večkrat poškoduje na pridelkih, živinski paši in drugih opravilih, smo taki reveži, da usmiljenja zaslužimo. Naznanite nam, drage „Novice“, kam naj se obrnemo, da bi za veliko škodo dobili kaj pomoči, in kako da bi za naprej se vodi ob povodnjah kaka pot odprla in naš kraj ubranil tolikrat se ponavljajočim nesrečam. *)

Iz Leskovca pri Krškem 4. jan. F. J. — Naj vam sporočim, da, kar je gosp. Franjo Kadilnik v zadnjem listu „Novic“ omenil, sem tudi jaz prav tisti dan, to je 22. decembra, tukaj videl, toraj spadam tudi jaz med „glorijozne“. Peljal sem se omenjeni dan v cerkvenem opravilu na Kalce proti Kostanjevici; nazaj gredé zapazim okrog 4. ure popoldne, ko sem v meglo prišel, da je moja senca do srede v kolobarji razsvetljena in z mavrico obdana. Vprašaje strežnika, ali svojo svitlobo vidi ali mojo, mi odgovori, da svojo senco razsvetljeno vidi, toraj vsak le svojo. Peljaje se po ravnini sem jo precéj časa videl, pa vedno slabše, kolikor gostejša in visokejša je megla postajala. Čez kake pol ure pozneje pa „glorijo“ pri Belembergu blizu Leskovca, kjer se cesta zavije, zopet zagledam, pa še lepšo kakor poprej, ki me je spremljevala ob robu ceste kakih 300 do 400 korakov na dolgo. Ko je zginila, še le sprevidim, da sem tudi jaz iz megle venkaj prišel. Videl sem jo toraj tam, kjer se je megla pričevala, in tam, kjer se je zgubljevala. — Naj še omenim, ker ravno o tej cesti govorim, da je zeló ozka. Že davno smo slišali iz deželne zbornice, da se bo ta cesta razširila, a vse je še pri starem. Kdo li zadržuje to reč? Silno veliko voz gre sleherni dan po njej, od Fužine, Novega mesta, Šent-Jernej in Kostanjevice, posebno težkih voz z železcestnimi blazinami. Storite kaj, storite, kateri imate besedo o tem, v prid cele okolice! **)

Iz Bohinske Bistrice 30. dec. — Da naše sirarske združbe dobro napredujejo in si prizadevajo naši domovini dobro ime pridobiti z okusnim sirom, kaže njih promet v preteklem letu. Vseh 7 zadrug je naredilo okoli 400 colnih centov popolnoma mastnega sira po slovečem Ementalskem načinu v hlebih po 15 do 45 kilometrov; tretjina tega sira se je naredila v dolini, 2 tretjini pa na planinah. Prodal se je 100 kilov po ceni od 56 do 64 gold. v Ljubljano, ***) Logatec, Kočevje,

*) Take vremenske nesreče treba je, da jih županstvo naznani pred vsem c. kr. okrajnemu glavarstvu, da jih zve in preiskati dá. Če so po preiskavi potrjene, velevala postava, da se gruntne davka po primeri odpiše, pa tudi pri sl. deželnem odboru kaka denarna pomoč išče. Presvitli cesar so res posebno milostljiv in naprošeni dadó radi, al povsod milodarov deliti, jim ni lahko mogoče. Kako pa ubraniti se vprihodnje škodam vode, o tem bilo bi se tudi s c. k. okrajnim glavarstvom posvetovati.

Vred.

**) Deželni zbor je bil oktobra meseca; njega sklepi ne izvršijo soto tako nagloma, če tudi bi vreme ugodnejše bilo.

***) Bohinski sir ima uže v Ljubljani tako veljavo, da spodriva Grojerja.

Vred.

Trst, Pulje, Albano, in Fasano v Istro. Naj bi se le naše pašne pravice kmalu tako pravično vredile, kakor sta letos v „Novicah“ živo priporočala gospoda Baumgartner in Hitz, da bi namreč planine v prvi vrsti služile živinoreji, v drugi pa še le gozdoreji, kmalu bi se pozdignilo naše sirarstvo. Vsaj uže dosti dolgo čakamo teh pravic!

Iz Ljubljane. (Iz seje družbe kmetijske 5. dne t. m.) imamo poročati sledeče: Odtor je pritrdil vsemu, kar je predsedstvo, ker se ni dalo seje čakati, odgovoril na tri vprašanja, ki mu jih je o sadje- in vinorejski šoli na Slapu stavil sl. deželni odbor, tako-le: 1) iz pregledanih spisov, po katerih se na Slapenski šoli uči trtoresa in kletarstvo, je očitno, da se nauk prilaga vsaki vinski deželi, Dolenjski vinoreji ravno tako kakor Vipavski in vsaki drugi; 2) vodji Slapenske šole naj se dovoli obhodi enkrat imenitnejše kraje Dolenjske in s tem potovanjem združiti podučevanje; 3) prav bi bilo, ako se v občni zbor družbe kmetijske 29. dne t. m. iz Slapenske šole pošlje v razstavo in prodaj različnega sadnega drevja, trt in ondi pridelanega vina. — Ker gosp. Fr. Schollmayr, preselivši se v Rumunijo, ne prevzame potovanja v tuje dežele, da bi ondi ogledal, kako ravnajo z zasajevanjem in izrejevanjem beke, je sklenil odbor, naj bi na korist deželi dežel-nemu inženirju gospodu Vičeljnu, izvedencu v gozdarstvu, dovolilo kedar koli par tednov odpusta, da on to potovanje po želji sl. ministerstva kmetijstva nastopi po teh skušnjah nauk o izrejevanji tega za domačo obrtnijo koristnega drevja širi. Ob enem pa pri tej priliki priobčimo, da je sl. ministerstvo kmetijstva z odpisom od 18. oktobra p. l. družbi kmetijski odgovorilo, da je vlogo g. Filipa Cigoja iz Vipave za podelitev štipendije, s katero bi šel v tuje dežele košarstva se učiti na korist naši domačiji, izročilo c. k. ministerstvu kupčijstva. — Sl. ministerstvo kmetijstva je pozvalo družbo, naj mu poroča o vspehu vremenskih telegramov. Ker odboru ni znano, da bi se bil kdo na Kranjskem naročil na te telegrame, razen barona Apfaltrerna, Križkega grajščaka, gre vprašanje na tega gospoda. — 14 vprašanj c. kr. deželne vlade o zadevah škod, ki jih kmetijstvu prizadevata divjaščina in lov, se je izročilo gosp. dr. Ahačiču v poročanje. — V smislu spisa gosp. A. Baumgartnerja, vodje Grotenhofske kmetijske šole, ki temeljito obravnava „pašne pravice na planinah“, *) je odbor sklenil, peticijo izročiti državnemu zboru, ob enem pa tudi sl. ministerstvo kmetijstva prositi, naj blagovoli delati na to, da se gozdna postava predrugači tako, da ne bode živinoreja na planinah škode trpela. — Prošnja županstva v Križu pri Kostanjevici za slamoreznico se ni mogla vslišati, ker družba nima nobene državne zaloge za mašine, odgovori se pa županstvu, da se slamoreznice dobivajo tudi v železninski prodajalnici Winklerjevi v Ljubljani po 48 do 65 gl. — Županstvu v Košani se naznanja, da se sadna drevesa malo premožnim občinam po zelo nizki ceni dajejo iz primorske velike drevesnice, kakor je bilo v „Novicah“ uže naznanjeno, pa tudi v sadjerejski šoli na Slapu niso draga. — Vodstvu Premške ljudske šole se odgovori, da družba nima nikakoršne državne podpore za sadjerejo. — 10 prošinj za podelitev denarnih premij za zboljšane senožeti se s priporočilom izroči sl. c. k. ministerstvu kmetijstva. — Zahvalno se sprejme knjiga „statistischer Bericht über die volkswirtschaftlichen Zustände in Krain für das Jahr 1875“, katero je tukajšnja trgovska in obrtnijska zbornica kmetijski družbi poslala. — Za ude v družbo

kmetijsko so bili sprejeti sledeči gospodje: vitez Josip Schneid-Treuenfeld, c. k. dvorni tajnik in grajščak Zapriski pri Kamniku, — Venceslav Gol, c. kr. gozdni nadzornik v Ljubljani, — Ignacij Javornik, posestnik na Hribu, — Josip Lenarčič, posestnik na Vrhniki, — Karol Maier, trgovec na Vrhniki, in Franc Suhadolnik, posestnik v Borovnici.

— (O delovanji narodne čitalnice l. 1878. Konec.) Druga beseda, in sicer zadnja v preteklem zimskem razdobju je bila dne 14. aprila. Gosp. Franjo Drenik čital je z zgodovinskimi črticami, po gradivu pl. P. Radicca in dr. Lipiča od predsednika dr. Janeza Bleiweisa opis „Najstarejše hiše v Ljubljani.“ Možki zbor izvršil je na občno pohvalo tri zборе: Ližičarjev „Venec hrvatskih narodnih pesem“, Dürnerjevo „Domovino“ in Bendlov „Hlahol“. Gospica Cetinovičeva je preizvrstno na glasoviru igrala klasično Mendelssohnovo simfonijo „Saltarello“, v veseli igri „Poprej mati“ pa so gospá Jeločnik-Kogelnova, gospica Tratnikova in pa gospoda Jeločnik in Skabrne jako zadovoljili občinstvo.

Britki stan po odhodu naših vojakov v Bosno zapuščenih družin napotil je našega predsednika gospoda dr. Bleiweisa, da je sprožil nasvet, naj bi tukajšnja narodna društva napravila „besedo“ v korist navedenih zapuščenih družin. Vsled tega je čitalnica združena s „Sokolom“ dne 28. julija napravila veliko zabavo v prostorih čitalnične restavracije, ter jej odločila jako zanimiven program z godbo, petjem, telovadbo in loterijo. Privrelo je toliko občinstva, da so bili vsi prostori z vrtom vred prenapolnjeni.

Gosp. dr. Jos. Vošnjak je v ognjevitom govoru razlagal namen zabave v podporo sirotam naroda našega, ki se po svojih v Bosno odišlih sinovih ponašati sme, da tudi Slovenci sodelujejo pri osvojenji slovenskih naših bratov iz jarma ljutega Turka. Izid dogajev pokazal je, da so cesarju in domovini vedno zvesti slovenski vojaki na jugu stali v prvi vrsti ter se borili s tako hrabrostjo, da so jih vojskovodje nadvojvoda Ivan Salvator, nadvojvoda Würtemberski in zmagoviti nadpoveljnik Filipovič odlikali prečastno pred vsem svetom, kajti nadvojvoda Würtemberski je v Livnu vpričo vseh zbranih častnikov štirih brigad javno izrekel, da „ni videl boljših vojakov od Kuhnovcev in 10. batalijona lovcev“. Malo dni pozneje dne 21. oktobra je nadvojvoda Ivan Salvator, ko je pri obedu nazdravil odlikovanim junakom in hrabrim vojakom druge gorske brigade v slavnostnem govoru naš polk Kuhnovcev in naš 10. batalijon lovcev imenoval „garde Avstrijske vojske“ („Die Garde der österreichischen Armee“). Iz Bosne v Prago vrnivši se slavni nadpoveljnik general Filipovič, katerega je glavno mesto Ljubljansko po predlogu narodnega odbornika imenovalo za častnega meščana, je v Ljubljani dne 12. decembra mestnemu županu s toplo besedo objavil, da ga veseli biti častnemu meščanu glavnega mesta dežele Kranjske, katera je svoje najzvestejše rodoljubje razodela pri vsakateri priliki in katera je imela v Bosni tako vrle zastopnike, kakor je naš ves slavoovčan 17. Kuhnovi polk.

Pevski zbor je v tej zabavi pod vodstvom neutrudljivega pevovodje g. Valente nastopil mnogokrat oder, gromovita pohvala donela je g. Medenu, ki je tenor solo pel v Nedvedovem „Popotniku“, in gosp. Jos. Nollu-u, zdaj operistu v Milanu, ki je pel recitativ in arijo iz „Trovatore“ ter recitativ in cavatino iz Eisenhutove opere „Sejслав ljuti“. Isto tako navdušeno sprejet je bil dvospev g. Medena in g. Valente v Ipavčevi „Domovini“ spremljevan od moškega zbora. — „Sokol“ je pri telovadbi na drogu se odlikoval s kras-

*) „Novice“ so v 38. listu lanskega leta poslovenile celi ta članek.

nimi grupami: „Facado“, „Herkulov spomin“, „Oltar“, „Orosloni“, „Angeli“ in „Stolp“, pri katerih je občinstvo še posebno občudovalo gospode Mulačeka, Ginterja, Kališnika, Kremžerja in Kajzela. — Vspeh te velike zabave je bil na vsako stran sijajen in tudi v denarstvenem obziru; akoravno je vstopnina odločena bila le po 30 kr., vendar je odbor v dobrodelni namen sl. deželnemu odboru izročil veliko svoto 500 gl. čistega dohodka. Poleg vstopnine pa je denarstvenemu vspehu pripomogla največ loterija, za katero so mnogi rodoljubi darovali dobitkov ali pa novcev v nakup dobitkov. Take darove pa ste nabirali spoštovani domorodkinji gospá Murnikova in gospá Zarnikova. Naj jima za nju veliki trud, naj vsem dariteljem tu izrekamo živo zahvalo. (Živio, živio!)

Zadnja letošnja in sicer slavnostna beseda vršila se je dne 8. decembra v spomin Prešernu. V prvem moškem zboru, Ipavčevem „Na Prešernovem domu“ sta se posebno odlikovala s tenor- in bariton-samospevoma gospoda Meden in Trdina. Tudi ostali koncertni del bil je sprejet z živo pohvalo. V veseloigri „Igralka“, ki je končala to besedo, nastopila je z veliko pohvalo prvokrat oder gospica Žužekova. — Po večletni navadi pa bode čitalnica končala zabave tudi letošnjega leta z veselico na Silvestrovo.

Poleg tolikega gibanja pa čitalnica tudi letos ni pozabila neke uže vtrjene milodarne navade. Kakor znano, pričelo se je po nagibu blage Orelove rodovine uže leta 1865. nabiranje novcev in blagá in izdelovanje oblek za ubogo šolsko mladino. Odsihmal ponovila se je ta lepa navada leto za letom. Tako se je tudi letos ustanovil poseben odsek, v katerem so delovale gospá Karolina Bleiweisova, gospá Eliza Robičeva in gospodične Luiza Orelova, Olga Hohnova, Nina Kisovičeva, Jerica Smrekarjeva in Terezija Kosova pod vodstvom gospé Marije Murnikove. S pripomočjo dobrosrčnega krojaškega mojstra gosp. Dolenca, ki je blagó za obleko brezplačno prirezoval, in mnogo družih dobrotnic, ki so šivale obleko, so dovršile svojo nalogo tako, da je dne 15. decembra bilo mogoče, o čitalnični dvorani 40 dečkom in 40 deklicam popolno, močno in čedno obleko od glave do nog darovati. Nabiranje pripomočnega denarja so izvrševale gospé Marija Murnikova, Ana Zarnikova in Karolina Bleiweisova, katerim se je med drugim posrečilo, da tudi letos je sl. hranilnica naklonila temu dobrodelnemu namenu zdatno svoto 150 gl. Memo obilega občinstva, ki se je tega dobrodelnega čina vdeležilo, počastila sta nas tudi c. kr. deželni predsednik vitez Kalina in deželni glavar vitez dr. Kaltenegger. Zlasti ginjaivo bilo je videti, ko je gospod c. k. deželni predsednik nadomestovaje svojo po bolednosti zadržano gospó suprugo preprijazno razdeljeval darila med ubožce. Kakor sta se gosp. šolski vodja Praprotnik in nunski katehet g. Keržić zahvaljevala navedenim gospém in gospodičnam za njih veliki trud ter vsim drugim dobrotnikom, tako naj jim tudi na tem mestu v imenu čitalnice stavim prehrvatežni spomin. (Živili!) Posebno odlična v vseh enacih obzirih — to znamo vsi dobro — je gospá Marija Murnikova. Ni ga občega blagodejnega čina, kateremu bi ta prečastita gospá ne stala na čelu. Za olajšanje siromaštva svetega ognja polno srce ne miruje, ne straši se nobenega truda, nobenih žrtev, nobenega še tako težavnega pota, dokler ne doseže preblagega namena. Svest sem si, da z menoj vred vsi zakličete: hvala in slava blagodušni gospej Murnikovi. (Slava!)

Nemila smrt vzela nam je dva vrla narodnjaka g. Janeza Smukavca in g. Josipa Debevca.

Proračun, kateri se Vam bode, slavna gospôda! zdaj predložil, kaže, da je nekoliko primanjkljaja; vendar pa ne tolikega, da bi se ne dal kmalu odpraviti in to najbolj s tem, da pristopi čitalnici za uda vsak, ki sešteje v vrsto rodoljubov, domačinov. Kazimo svetu v dejanji, da smo res domoljubi!

Končavši svoje poročilo kličem v tem zadnjem obziru v spomin besede našega predsednika dr. Bleiweisa, katere se nahajajo v njegovem spisu: „Devet let iz življenja čitalnice Ljubljanske od leta 1861 do 1870“ — besede preimenitnega pomena tako-le se glaseče: „Sloga naj krmilo vodi narodnemu našemu zavodu! Čitalnica mora biti središče, iz katerega naj izhaja vse, in v katero naj dohaja vse — središče narodnega doma!“

— (Božičnici kat. rokodelskih pomočnikov in rokodelskih učencev) vršili ste se jako prijetno na novega leta in sv. treh kraljev večer. Da se je pri veselici pomočnikov po nagovoru g. predsednika J. Gnjezda pelo in deklamovalo, in to marsikaj prav dobro, ni treba povdarjati, ker je to že navadno. Da sta pa dva gluhonema uda pri mnogo zbranem občinstvu s svojo zabavno igrico „Pozabljivec“ mnogo srčnega veselja izbudila, to ni bilo do zdaj navadno. — Božičnico rokodelskih fantov pa smemo celo izverstno imenovati, ako pomislimo, kakošne zaumne da imamo sploh o rokod. učencih. Splošne mnenje je, da so rokodelski fantje bolj ali manj neotesani in neolikani. Tu pa se je pokazalo, kaj zamore vpljiv katoliške izreje v mali družbi njihovi. Želimo le, da bi se doma ne podiralo kar, se tu sezida. Tudi učenci so peli in deklamovali, kakor pomočniki, po lepo sestavljenem programu, resno in šaljivo ter povzročili splošno zadovoljnost. Prečastiti knezoškof bili so tudi navzoči in v pristrčnem nagovoru navduševali fante k hvaležnosti do dobrotnikov, ki jih lepo podučujejo in jim vsako leto napravljajo tako lepo večernico. — Oba večera bila sta skienjena s tombolo, kojih donesek je namenjen za družbine namene. — Konečno naj razodenemo še eno željo. Katol. družba rokodelskih pomočnikov bode praznovala l. 1880 že 25. leto svojega obstanka. Večidel ima vsako tako društvo svoje lastno poslopje, za pouk, zabavo in sprejem tujih rokodelcev ali gostišče, ljubljanskega še nima. Želimo torej tukajšnemu društvu kakega ali pa več dobrotnikov, ki bi mu pripomogli do lašnega doma. Naj bi naša želja ne bila klic vpijočega v puščavi, vsaj vidimo dandanes, ko hidra socializma tako drzno povzdiga svoj greben, da je prave katoliške izreje rokodelske mladine živa potreba.

— (V Silvestrovi veselici), polni čitalničnih udov in gostov, je kraljevala, kakor po domače pravimo, „židana volja“. Celó bridke spomine minulega leta so komične produkcije potopile v pozabo. Napitnica dr. Zarnika, s katero je prerokoval Slovanom boljše čase, je bila z gromovito hvalo sprejeta. Naj bi bil dober prerok!

— (Po občnem zboru čitalničnem) je novoizvoljeni odbor imel 2. dne t. m. sejo, v kateri so se dotični odseki osnovali, določile pustne veselice, katerih ima biti 5, in da se potem po sklepu občnega zbora zopet v program čitalničnih „besed“ vpeljejo gledališke igre, katere naj se po predlogu predsednika dr. J. Bleiweisa prično z Alešovčevo izvirno šaloigro „Nemški ne znajo“. Tako čitalnica svojim udom pripravlja mnogo veselih večerov.

— (Vabilo.) Čitalnični odbor je sklenil ustrezaje mnogostranskim željam v teku letošnjega predpusta napraviti sledeče veselice: 1. Majhni ples v nedeljo 12. januarija. 2. Majhni ples v nedeljo 26. januarija. 3. Besedo in veliki odlični ples v nedeljo 2. februarija. 5. Šaljivo veselico na debeli četrtek 20. februarija. Vstop

k majhnim plesom, katerim bode vselej začetek ob 8. uri zvečer, dovoljen je edino le čitalničnim društvenikom in sicer brez vstopnine. Odbor bode strogo nadzoroval, da se nedruštveniki brez vsake izjeme zavrnejo. Povdarja pa odbor posebno, naj gospé in gospice k majhnim plesom izvolijo priti v navadni domači obleki, gospodje pa v črnih oblekah. Program za „besedo in veliki ples“ dne 2. februarja, isto tako program za „šaljivo veselico“ na debeli četrtek izdal se bode posebej.

— (*Dobrodelnost in dobiček ob enem*) ponuja nam vsakemu velika loterija, ki jo je c. kr. finančno ministerstvo brez zahtevanja navadne pristojbine dovolila v podporo in razširjanje tukajšnje hiralnice in sirotišnice. Srečke (lozi) so dober kup, le po 25 kr., srečkanje bode velikonočni torek. Prihodnjič prinesó „Novice“ oklic odbora, ki je osnoval to dobrodelno loterijo. Nadejamo se, da se je bo udeležil več ali manj gotovo vsakdo, ki ima srce za siromake.

— Kakor v Dalmacijo, tako se je poveljni general Bosne tudi do deželne vlade v Ljubljano obrnil z vprašanjem: ali bi ne bilo nekatere uradnike volja sprejeti kako službo v Bosni.

— (*Za 14 notarskih služeb na Kranjskem*) se iščejo notarji, namreč za Idrijo, Bistrico, Lož, Senožeče, Tržič, Kranjsko goro, Logatec, Kostanjico, Velike Lašice, Žužemborg, Rateče, Metliko, Trebno in Brdo. Čas kompetencij, katere se izročujejo Ljubljanski notarski kamori, je odločen na 4 tedne.

— V zalogi našega bukvarja J. Giontinia, ki je ravnokar založil gosp. Aléšovčevo slovensko knjigo „Vojska na Turškem“, pride kmalu na svetlo nemška knjiga „Ueber Bosnien und die Occupation“ (o Bosni in njeni zasedi), ki jo je spisal naš neumorni pisatelj pl. P. Radics in posvetil fzm. baronu Filipoviču. Slavni vojskovodja je s posebno radostjo sprejel Radičevo dedikacijo ter se mu v odpisu od 30. dne p. m. iz Prage s toplo besedo zahvalil za skazano mu čast, katero „le v tem zmislu sbrejme, da veljá c. k. avstrijski armadi in njemu kot njenemu reprezentantu“ ter prepričanje izreka, da bode „knjiga, vredna dobro znanega imena pisateljevega, spisana v duhu zgodovinske resnice in avstrijskega partiotizma.“

— Pa poročilu „Obzorovem“ je vrednik „Nar. Lista“ gosp. Biankini v sodniški preiskavi zaradi svojega govora pri banketu Bleiweis-ove 70letnice v Ljubljani. Toži ga ljubljansko državno pravdníštvo, ki je razlog tožbi našlo v besedah govornikovih, da je Avstrija sama najboljša podpornica „Italije irridente“, ker Slovane pritiska na steno. Vrednik zagrebškega „Jug. Stenogr.“ gosp. Bezenšek, ki je v Ljubljani stenografiral govore, je bil zaradi tega uže večkrat zaslišán v Zagrebu. Radovedni smo tudi mi, kako se bo izvršila ta stvar, o kateri se je naš turški „Tagblatt“ repenčil, in po katerim §. kazenske postave se bode motivirala kaznjivost besedi govornika, ki lahko kaže na poslanca g. Klaiča, ki je bil ne davno pri presvitem cesarju s prošnjo, naj bi vlada Slovanom v Dalmaciji pravična bila o šolskih zadevah itd., in pa na tabore goriške „Sloge“ in tržaške „Edinosti“, provocirane po narodnih nadlogah primorskih Slovencev.

— **Opomin.** Gospodarji Kranjski, ki želijo dobiti ruskega lanú, naj se nemudoma oglasiyo v pisarnici družbe kmetijske, da bode vedela več ali manj naročiti ga, ker letos ga dobí družba veliko cenejše kakor lani.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zbornica poslancev prične zborovanje 15. dne t. m. z obravnavo Berlinske pogodbe o turških

zadevah. Dosedanje ministre bo zbornica našla še vse na njihovih klopeh; potem se bodo nekateri umaknili, ostali pa pod predsedstvom kneza Aauersperga še ostanejo čez obravnavo državnega proračuna za leto 1879. noter do časa, da se razpusti sedanji zbor.

— Najvažnejša novica pa, ki vse drugo presega, je ta, da gré zdaj v resnici za to, da se Slovani sporazumejo z Nemci na Českem, in čese to posreči, da potem pridejo Čehoslovani v državni zbor, ki bi potem ves drug obraz dobil in bi nastopili vsem slovanskim narodom bolji čas. „Politiki“ se z Dunaja poročá, da cesar sam z velikim zadovoljstvom pričakuje sprave med Nemci in Čehi in da je upati, da se skoro vresniči ta nada. Bog daj srečo! — Po takem vendar uni dan potovanje grofa Hohenwarta v Prago ni bilo brez vspeha in tudi prihod grofa Potockega v Budapešt ne. Se ve, da se še cele goré zaprék morajo odpraviti, da se sprava med Nemci in Slovani doseže gledé § 19. temeljnih državnih postav in Slovanom krivičnega volilnega reda, in da Magjari bodo nove gore zaprek valili med spravo Nemcev s Slovani, ker za to spravo vidijo pogreb svojega gospostva, čeravno jim Čehi zagotavljajo, da se nočejo dotakniti tistih pravic, ki jim gredo, in da tudi Slovani avstrijski zahtevajo le svoje. Nova „Presse“ je vsa za to spravo zavzeta, stara „Prese“ pa strašansko divja zoper vsak kompromis. — Radovedno čakamo tedaj vsi Slovani, kako se bo rešila ta za vso Avstrijo sila važnazadeva, vsaj res uže enajsta ura bije, da se reši, in če se ugodno reši, ste stvaritvi „nove Avstrije“ pripomogli največ Bosna in Hercegovina; po takem ne bi bila zastoj tekla kri naših zinov v nekdanjih pokrajnah turških.

— Kakor vladni čosnikarji poročajo, postanete Bosna in Hercegovina „državni deželi“ (Reichsländer), a vendar ogerska ustava od leta 1876 ne pozna take skupne države, v katero bi se privzeli Bosna in Hercegovina. Nova „Presse“ zato po pravici piše: „Pač je bila nekdanj država, ki je obsegala Avstrijo in Ogersko, al ta država bila je 1867. leta pokopana in grof Andrassy je na njen grob veliko lopato prsti vrigel.“ Bog daj, da bi zopet iz groba vstala prejšnja država in Andrassy, ki je Hohenwarta pregnal z ministerskega stola, pokopala v grob!

— V ogerskem Gödellu je počil glas, da so zasledili nekega slikarja iz Saksonskega, ki je nameraval napad na cesarja. Cesarja samega ni celó nič osupnila ta govorica, ker meni, da le bolj izvira iz prenapete policijske bojazljivosti, kakor iz gotovega vira. — Vsakako so vendar to čudna znamenja sedanjega časa, da vladarji niso varni taci hudodelstev!

Iz Zagreba. — Zbor obravnava hrvatski proračun za leto 1879. Potreba za avtomno upravo Hrvatske in Slavonije je preliminarana na 3 milijone, za Granico pa na 2 milijona 266.300 gld. — Po „Köl. Zeit.“ je papež odobril osnovo škofa Srossmayera o organizaciji katoliške cirkve v Bosni. Po tej osnovi bila bi Bosna ena dičeza s stolico v Sarajevu; škof bi vžival dotacije z 12.000 gold. na leto in dohodke svojega posestva. Za ustroj kapitelná in semenišča je odločenih 24.000 gold.

Ogersko. — Državni proračun kaže, da bode Ogrom koncem leta zopet zmanjkalo 22 milijonov in 901.308 gold.

Iz Turčije. — Ustajnikom v Macedoniji se huda godí, Turki so pričeli zopet strašne grozovitosti. Vse beží z dežele.

— Na Ruskem se je v Astrahanskem okraji pričela človeška kuga, katero so tje zanesli kozaki vrnivši se iz bojišča v Aziji.